

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus

Állattenyésztő mérnök mesterszak

**TENYÉSZÉRTÉKBECSLÉSI LEHETŐSÉGEK A BORDER
COLLIE KUTYAJAJTA HAZAI ÁLLOMÁNYÁBAN**

Belső konzulens: Abayné Dr. Hamar Enikő
egyetemi docens

Készítette: **Kubik Csenge Dalma**
X4ZGNR
levelező tagozat

Intézet/Tanszék: Állattenyésztési Tudományok
Intézet, Állattenyésztés-
technológiai és Állatjólleti
Tanszék

**Gödöllő
2023**

Összefoglalás

A border collie egy kiemelkedő teljesítménnyel, valamint intelligenciával bíró fajta, amely vitathatatlan popularitását e képességeinek köszönheti. A fajta páratlan terelési stílusa, illetve sokoldalúan kamatoztatható felhasználási lehetőségei kiemelt jelentőségű sport-, munka, és hobbikutyává emelték (Presberg, 2009). Napjaink kutyás társadalma egyre tudatosabb kisállattartást kezd igazolni, amelyhez szorosan kapcsolódik a kutyával való aktív időtöltés, a kutyás sportok dinamikus fejlődése, az igény a tudatosan együtt végzett sportra és munkára. Az eredetileg terelőkutyaként, napjainkban jóval sokoldalúbban szelektált fajta különböző típusainak kialakulása a border collie abszolút diverzebb, ám eredeti céljától, a tereléstől gyakran egyre távolabb eső felhasználást eredményezték (Steinheim *et al.*, 2016).

A border collie Magyarországon regisztrált állománya, mindemellett világviszonylatban is jegyzett értéke is mérhető átalakuláson megy keresztül az utóbbi évtized vonatkozásában. A fajtát érintő lendületes változás folyamatos kihívások elé állítja a tenyésztőket, amellyel egyidejűleg a border collie értékét és tenyésztési célját a legtöbb esetben már nem csupán a terelési stílus (Arvelius *et al.*, 2013), hanem kollektív szempontok határozzák meg (Alcock *et al.*, 2015). Hazai tenyésztésszervezésében és törzskönyvezésében jelenleg két tenyésztőegyesület vesz részt, név szerint az Angol és Ausztrál Pásztorkutya Klub Egyesület, mely rövidített nevén AAPKK néven ismeretes, illetve a Hungária Collie, Sheltie, Corgi Tenyésztők Egyesülete, amely a HCSC rövidítéssel bír. A jelenleg hatályban lévő tenyésztési kérdéseket érintő szabályzat 2021. március 15-én került utoljára módosításra.

A Magyarországon regisztrált állomány alapvetően a show vonalú egyedekben bővelkedik leginkább. Ez mindenképp előbb abból is eredeztethető, hogy már önmagában az 1990-es években hazánkba importált első, a fajtába tartozó egyed is show vonalú volt. Nem elhanyagolandó azonban, hogy ezt a tenyésztési szabályzat show vonalat érintő könnyített szabályozása, a küllem orientált tenyésztés, valamint az átlagos kutyatartók fajtáról alkotott fals küllemi képe is tovább erősíti. Az állomány ilyenformán létrejövő alakulása a fajta diverzitásának csökkenését, relatíve egységesebb, ám a valóságban mégis az alapító, munkavonalú egyedektől egyre messzebb kerülő egyedeinek előtérbe kerülését eredményezi. Napjaink urbanizálódott, városközpontú világában is jeles szereplővé avanszált, mely változások sora tenyésztési célját, tenyésztési trendjét is nagyfokúan befolyásolja alá kerítette (Szarvas, 2017).

A fajta küllemében, marmagasságában, testalkatában, valamint beltenyésztettségű együtthatóját illetően is nagyfokú eltérést produkál a differenciált típusok esetében. A két típus oly mértékben elvált egymástól az elmúlt mintegy fél évszázad során, hogy egy-egy kutya összehasonlításával óriási különbségek fogalmazhatóak meg már mindössze a látottak alapján is. Természetesen jogos szelektációs szempont az esztétikus küllemre való törekvés, azonban annak teljesítmény és valós kipróbálás hiányában történő preferálása a fajta romlását, potenciális hanyatlását eredményezheti. Minden esetben fontos, hogy egy kifejezetten munkakutyaként aposztrofált fajta képes legyen eredeti célját és küldetését is ellátni.

A fajtát tartó kutyatulajdonosok körében összesen 598 kitöltés érkezett a fajtával kapcsolatos kérdésekre. A legalapvetőbb, mindezzel együtt pedig kiemelkedő jelentőségű tenyésztéssel kapcsolatos kérdések közül kiemelendő a törzskönyves és törzskönyvvel nem rendelkező egyedek aránya, amely a kitöltések alapján előbbi 56,5 %, míg utóbbi 43,5 %-os arányt mutatott. A származás valós feltérképezése, illetve ismerete a tulajdonosok 37,7 %-nak bizonyult kiemelten fontos paraméterként, döntő többségük, mintegy 21,7 % inkább közepesen fontos tényezőként említi a kutya származását. A szűrővizsgálatok megléte ezzel szemben egyértelműen fontos szempont a hazai border collie tartók körében, 72,4 % számára releváns tényező.

Véleményem szerint egy következetesebb, a munkavonalú kutyákat kevésbé szankcionáló, számukra több lehetőséget biztosító tenyésztési szabályzat létrejöttével hatékonyabb és nagyobb fokú tenyésztési kedv jellemezné a munkavonalú egyedeket tartókat is. Ez az előremozdulás minden tekintetben a küllemorientált tenyésztéstől el, míg az eredeti tenyésztési célok, a terelő munka felé történő változást eredményezne. Hatékony, a fajta tenyésztésének minőségét elősegítő kezdeményezés lehetne a jövőben a munkavonalú egyedek tenyésztésének támogatása, segítése, valamint célzottan a kiemelkedő munka és sport eredményeket igazolt egyedek továbbtenyésztésének célzása. Ennek a célzott, tudatos továbbtenyésztésnek a gyakorlati kivitelezését a lovassportokban már jól működő minták alapján lehetne a kutyatenyésztésbe is átvezetni. Mindez esetlegesen célzott tenyésztési prémiumok bevezetésével, a munkavonalú egyedek értékeit ismerő és az e típusba tartozó kutyákkal kapcsolatosan gyakorlati tapasztalattal is rendelkező, tenyésztésszervezésben résztvevő szakemberek bevonásával lehetne működőképessé tenni.